

**The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon
Sunday Morning Learning Program for Women**

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*Praying for a
Miracle*

*This week's shiurim have been dedicated by
Drs. Avi and Elin Freilich
in memory of Elin's mother,
Mrs. Dorothy Weinstein
דבורה סלאווא בת ר' יצחק ע'ה*

Rabbi Mordechai Becher
כג' חשוון תשע"ה • November 16, 2014

Praying for a Miracle

משנה מסכת ברכות פרק ט משנה ג

בנה בית חדש וקנה כלים חדשים ואומר ברוך שהחיינו מברך על הרעה מעין הטובה ועל הטובה מעין הרעה הצועק לשעבר הרי זו תפלת שוא כיצד היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפלת שוא היה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר ואמר יהי רצון שלא יהיו אלו בני ביתי הרי זו תפלת שוא:

ברכות דף ס.א

היתה אשתו מעוברת ואמר יהיה רצון שתלד כו' הרי זו תפלת שוא. ולא מהני רחמי? מתיב רב יוסף: (בראשית ל') ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה, מאי ואחר? אמר רב: לאחר שדנה לאה דין בעצמה ואמרה: שנים עשר שבטים עתידין לצאת מיעקב, ששה יצאו ממנו, וארבעה מן השפחות - הרי עשרה, אם זה זכר - לא תהא אחותי רחל כאחות השפחות מיד נהפכה לבת, שנאמר ותקרא את שמה דינה - אין מזכירין מעשה נסים. ואיבעית אימא: מעשה דלאה - בתוך ארבעים יום הוה. כדתניא: שלשה ימים הראשונים - יבקש אדם רחמים שלא יסריח, משלשה ועד ארבעים - יבקש רחמים שיהא זכר, מארבעים יום ועד שלשה חדשים - יבקש רחמים שלא יהא סנדל, משלשה חדשים ועד ששה - יבקש רחמים שלא יהא נפל, מששה ועד תשעה - יבקש רחמים שיצא בשלום. ומי מהני רחמי? והאמר רב יצחק בריה דרב אמאי: איש מזרע תחלה - יולדת נקבה, אשה מזרעת תחלה - יולדת זכר, שנאמר (ויקרא י"ב) אשה כי תזרע וילדה זכר - הכא במאי עסקין? כגון שהזרעו שניהם בבית אחת.

ספר בראשית פרק ל

כא ואחר ללדה בת ותקרא את שמה דינה: כב ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה: כג ותמר ותלד בן ותאמר אסף אלהים את חרפתי: כד ותקרא את שמו יוסף לאמר לסף ה' לי בן אחר:

רש"י שם (כא) דינה. פירשו רבותינו (ברכות ס.), שדנה לאה דין בעצמה, אם זה זכר, לא תהא רחל אחותי כאחות השפחות, והתפללה עליו ונהפך לנקבה:

רבי אליהו מזרחי בראשית פרשת ויצא פרק ל

נתפללה ונהפכה לנקבה. כדאיתא בפרק הרואה (ברכות ס א): "ואחר ילדה בת" מאי 'ואחר', אמר רב: אחר שדנתה לאה דין בעצמה ואמרה: שנים עשר שבטים עתידין לצאת מיעקב, ששה יצאו ממני וארבעה מן השפחות, הרי עשרה. ואם זה זכר לא תהא אחותי כאחות השפחות, מיד נהפכה לבת". ואף על פי ששינוי שם: "היתה אשתו מעוברת ואמר: יהיה רצון שתלד בן הרי זו תפלת שוא" כבר תרצו בגמרא "אין מזכירין מעשה נסים. ואי בעית אימא מעשה דלאה תוך ארבעים יום הוה" שעדיין לא נגמרה צורתו, כדתניא "משלשה ועד ארבעים יבקש רחמים שיהא זכר". ואף על פי שאין הדבר תלוי אלא בעת ההזרעה, כמו שאמרו "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר, איש מזרע תחלה יולדת נקבה", כבר תרצו בגמרא "הכא במאי עסקין כשהזרעו שניהם בבית אחת". אבל ההיא דתנחומא (תנחומא ויצא אות ח) ד"רב הונא בשם רבי יוסי אמר: אף על פי כן אם היתה אשתו מעוברת ואמר: יהי רצון שתלד אשתי זכר, אין זו תפלת שוא, אלא אפילו עד שעה שתשב האשה על המשבר יתפלל אדם שתלד אשתו זכר, לפי שאינו קשה לפני ה' לעשות הנקבה זכר ואת הזכר נקבה, וכן הוא מפורש על ידי ירמיהו (ירמיהו יח, ב - ד) וכן אתה מוצא בלאה" ודאי פליגא אמתניתא דפרק הרואה, ולפיכך צריך לומר דרב הונא בשם רבי יוסי ברייתא אשכח ודרש כותיה.

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ויצא סימן ח

ילמדנו רבינו אם היתה אשתו מעוברת מהו שיתפלל יה"ר שתלד אשתי זכר, כך שנו רבותינו היתה אשתו מעוברת ואמר יה"ר שתלד אשתי זכר הרי זו תפלת שוא, ר"ה בשם רבי יוסי אומר אע"פ ששינוי היתה אשתו מעוברת ואמר יה"ר שתלד אשתי זכר הרי זו תפלת שוא אינו כן אלא אפילו עד שעה שתשב על המשבר יתפלל שתלד זכר לפי שאין קשה לפני הקב"ה לעשות את הנקבות זכרים ואת הזכרים נקבות, וכן מפורש ע"י ירמיהו (ירמיהו יח) וארד בית היוצר והנהו עושה מלאכה על האבנים ונשחת הכלי אשר הוא עושה וגו' ושב ויעשהו כלי אחר כאשר ישר בעיני היוצר לעשות, מה הקב"ה אומר לירמיהו הכיוצר הזה לא אוכל לעשות לכם בית ישראל נאם ה', וכן אתה מוצא בלאה... מיד שמע הקב"ה תפלתה ונהפך העובר שבמעיה לנקבה שנאמר ואחר ילדה בת ותקרא שמה דינה ואחרת אין כתיב כאן אלא ואחר, ולמה קראה לאה דינה לפי שעמדה לאה הצדקת בדין לפני הקב"ה, אמר לה הקב"ה את רחמנתי ואף אני מרחם עליה מיד ויזכור אלהים את רחל.

ברכות דף י.א

מה עשה הקדוש ברוך הוא - הביא יסורים על חזקיהו, ואמר לו לישעיהו: לך ובקר את החולה: שנאמר: (מלכים ב' כ', ישעיהו ל"ח) בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ואמר אליו: כה אמר ה' צו לבינתך כי מת אתה ולא תחיה וגו'. מאי כי מת אתה ולא תחיה - מת אתה - בעולם הזה, ולא תחיה - לעולם הבא. אמר ליה: מאי כולי האי? אמר ליה: משום דלא עסקת בפריה ורביה. אמר ליה: משום דחזאי לי ברוח הקדש דנפקי מינאי בנין דלא מעלו. אמר ליה: בהדי כבשי דרחמנא למה לך? מאי דמפקדת איבעי לך למעבד, ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא - לעביד. אמר ליה: השתא הב לי ברתך, אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי מנאי בנין דמעלו. אמר ליה: כבר נגזרה עליך גזירה. אמר ליה: בן אמוץ, כלה נבואתך וצא כך מקובלני מבית אבי אבא - אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. אתמר נמי, רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו: אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, שנאמר: (איוב י"ג) הן יקטלני לו איחל.

ספר חסידים (מרגליות) תשצד

אל יתפלל אדם תפלה שאי אפשר לעשות בקשתו אע"פ שהיכולת ביד הקב"ה אין לבקש דבר שאין נעשה (כפי הטבע) כגון אם אשתו הפילה לשמונה חדשים ברור הוא שאין הולד של קיימא אין מתפללים עליו שיחיה. אסור לבקש דבר שאינו ראוי לומר כגון יהי רצון שתלד אשתי לח' חדשים ויחיה הולד. ואסור להתפלל שיעשה לו הקב"ה נס בשינוי העולם שאם יש לו אילן שיוציא פירות קודם זמנו כמעשה דר' יוסי בן אבין וכו' יוסי דמן יוקרת בתענית.

תענית דף כג.ב

ותו, רבי מני בריה הו קא מצערי ליה דבי נשיאה. אישטתח על קברא דאבוה, אמר ליה: אבא, אבא, הני מצערו לי. יומא חד הו קא חלפי התם, אינקוט כרעא דסוסווייתיהו, עד דקבילו עלייהו דלא קא מצערו ליה. ותו, רבי מני הוה שכיח קמיה דרבי יצחק בן אלישיב. אמר ליה: עתידי דבי חמי קא מצערו לי. - אמר: ליענו, ואיענו. - אמר: קא דחקו לי. - אמר: לעיתרו, ואיעתרו. - אמר: לא מיקבלי עלי אינשי ביתי. - אמר ליה: מה שמה? - חנה. - תתייפי חנה, ונתייפת. - אמר ליה: קא מגנדרא עלי. - אמר ליה: אי הכי - תחזור חנה לשחרוריתיה. וחזרה חנה לשחרוריתיה. הנהו תרי תלמידי דהו קמיה דרבי יצחק בן אלישיב, אמרו ליה: ניבעי מר רחמי עלן דניחכים טובא. - אמר להו: עמי היתה ושלחתיה. רבי יוסי בר אבין הוה שכיח קמיה דרבי יוסי דמן יוקרת, שבקיה ואתא לקמיה דרב אשי.

רש"י - עמי היתה ושלחתיה - דבר זה היה בידך, שכל מה שאני מבקש היו נותנין לי, ועכשיו אין תפלתי מקובלת כל כך.

Praying for a Miracle

רבינו בחיי בראשית פרשת חיי שרה - תולדות פרק כה כא

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא. הכתוב היה ראוי להקדים ולומר, ותהי רבקה עקרה ואח"כ: ויעתר יצחק לה' כי עקרה היא, ומה שהקדים התפלה יתכן לומר שהקדים העיקר, ולמדנו שאין הכונה שתהיה העקרות סבת התפלה שא"כ הסבה עיקר והתפלה טפל לה, אבל הכונה לשון הכתוב כי התפלה סבת העקרות, ולומר לך שלא נתעקרה אלא כדי שיתפללו שניהם על הדבר, לפיכך הקדים התפלה שהיא העיקר והסבה הראשונה שבשבילה בא העקרות לרבקה אמנו. וזהו שדרשו ז"ל: (שה"ש רבה ב, לד) מפני מה נתעקרו האמהות, מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים. ומכאן יש ללמוד עוד כח התפלה שהיא גדולה מאד ואפילו לשנות הטבע. ומטעם זה הזכיר לשון "ויעתר" ולא אמר ויתפלל או ויצעק, ושאר הלשונות, כי הוא מלשון עתר, וכן הבינו ז"ל, הוא שאמרו בפ"ק דסוכה: למה נמשלה תפלתן של צדיקים לעתר, מה עתר זה מהפך הגורן הזה ממקום למקום, כך תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות. באורו: מה העתר מהפך את התבואה ממטה למעלה, ואח"כ מפלת ממעלה למטה, כך הצדיק בתפלתו מחשבתו משוטטת ועולה ממטה למעלה ואח"כ ממשיך ומוריד השפע ממעלה למטה. וכן פירשוהו עוד מלשון רבי תפלה, מענין: (יחזקאל ח, יא) "ועתר ענן הקטרת עולה"....

רבינו בחיי דברים פרשת עקב - ראה פרק יא

(יג) ולעבדו בכל לבבכם.... וצריך אתה לדעת כי כח התפלה גדול אפילו לשנות הטבע ולהנצל מן הסכנה ולבטל הנגזר. לשנות הטבע, מיצחק, שנאמר: (בראשית כה, כא) "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו".... להנצל מן הסכנה, ממה שכתוב: (תהלים קז, כג) "יורדי הים באניות" וגו', ויאמר ויעמד רוח סערה ותרום גליו, יעלו שמים ירדו תהומות נפשם ברעה תתמוגג, ויצעקו אל ה' בצר להם", וכתוב בתריה: "יקם סערה לדממה ויחשו גליהם", ומכאן שהתפלה מגינה על הסכנה. לבטל הנגזר, מחזקיה שהוסיף לו הקב"ה חמש עשרה שנה בכח התפלה, שנאמר: (ישעיה לח, ה) "שמעתי את תפלתך ראיני את דמעתך הנני יוסיף על ימך חמש עשרה שנה", ומלת "יוסיף" לאות שהיה זמנו קצוב ונגזר והועילה לו תפלתו לבטל הנגזר. ואפילו מה שגזר עליו הש"י אפשר לו להתבטל בכח התפלה, שכן אמר לו חזקיה לישעיה בן אמוץ: כלה נבואתך וצא, כך מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, שנאמר: (איוב יג, טו) "הן יקטלני לו איחל". הודיענו בכאן שהתפלה למעלה מן הנבואה, כלומר מן המקום שמשם תוצאות הנבואה לנביאים.

רבינו בחיי ספר כד הקמח תפלה

כמה גדול כח התפלה שהרי אמרו רז"ל (ר"ה פ"ק דף יח) יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין. ובמסכת ברכות (פ"ק דף י) אמר חזקיהו כך מקובלני מבית אבי אבא אפילו חרב מונחת לו על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר (איוב יג) הן יקטלני לו איחל. ואפילו חלה ונטה למות ועשה דאתיקי יהיה זהיר בתפלה שכן מצינו במשה רבינו ע"ה דכתוב (דברים ג) ואתחנן אל ה' וכבר הזכיר למעלה (שם) ועריו נתתי לראובני ולגדי. ואמרו במדרש תנחומא לימד משה לכל באי עולם שלא יאמר אדם הואיל והוא חולה ומסוכן ועשה דאתיקי וחלק כל נכסיו לא יאמר לא אתפלל אלא יתפלל שאין הקב"ה מואס תפלת כל בריה שהרי משה עשה דאתיקי והתפלל שנא' (שם) ועריו נתתי לראובני ולגדי וסמך ליה ואתחנן ע"כ:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רל סעיף א

המתפלל על מה שעבר, כגון שנכנס לעיר ושמע קול צוחה בעיר, ואמר: יה"ר שלא יהא קול זה בתוך ביתי; או שהיתה אשתו מעוברת אחר מ' יום לעיבורה, ואמר: יה"ר שתלד אשתי זכר, ה"ז תפלת שוא, אלא יתפלל אדם על העתיד לבא, ויתן הודאה על שעבר, כגון הנכנס לכרך, אומר: יר"מ ה' אלהינו שתכניסני לכרך הזה לשלום; נכנס בשלום, אומר: מודה אני לפניך ה' אלהינו שהכנסתני לכרך הזה לשלום; בקש לצאת, אומר: יר"מ ה' אלהינו שתוציאני מכרך זה לשלום; יצא בשלום, אומר: מודה אני....

רבי עקיבא איגר הגהות אורח חיים סימן רל

אל יתפלל אדם לבקש דבר שאינו כפי הטבע ואף שהיכולת ביד הקב"ה כגון הפילה אשתו לח' חדשים אין מתפללים עליו שיחיה ואסור להתפלל שיעשה לו הקב"ה נס בשינוי עולם כגון שיוציא אילן זה פירות קודם זמנו ס"ח ס"י תשצ"ה:

שערי תשובה אורח חיים סימן קפז

ויאמר הרחמן הוא כו' - ועיין מ"ש אא"ז בבכ"ש דאע"ג דמוכח בברכות שאין להתפלל שיעשה לו נס מ"מ כיון שאומר יעשה לנו לשון רבים שפיר דמי ולכן בנוסח שאחר נשיאת כפים לא יאמר ויעשה לי ניסים רק ויעשה לנו וגם יש לחלק דכגון ההיא דמלחמת חשמונאי שהנסיים היו דרך טבע העולם לא היה תפלת שוא אבל צריך לזהר מלהתפלל שיעשה לו נס היוצא מדרך טבע העולם ואין ראייה מעובדא דר"ח בן דוס' דרב גוברי' וע"ד ותגזור אומר ויקם ע"ש:

שו"ת צמח יהודה חלק ג סימן רב (הרב יהודה זרחיה הלוי סגל זצ"ל 1923-2000 רב שכונת קרית שלום בדרום ת"א).

אמירת על הניסים בהרחמן - כתב הרמ"א (אורח חיים סי' תרפ"ב ס"א) שאם שכח על הניסים בברכת המזון כשיגיע להרחמן יאמר יש לומר "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים" וכו'.

וידועה קושית הבכור שור בתבואות שור (מובא בשערי תשובה סי' קפ"ז) שמקשה על הרמ"א שהרי אין להתפלל על נס של שינוי הטבע. ובישועות יעקב מתרץ דכיון דע"י הנס עצמו יש קידוש ה' הרי גם אם ינוכו מזכויותיו כדאי שיפתחו לו חשבון חדש, וזה אמור בנס מפורסם כמו בחנוכה, ושאינו מהך דמתפלל שאשתו תלד זכר אף שבבטנה נקיבה שהוא נס נסתר, שאין איש מבחין שאמנם נעשה כאן נס. ודפ"ח. והגרש"ק בחכמת שלמה מתרץ דלנס דרבים מותר לבקש, וכיונתי לדעתו (ע"ע בנימוקי אור"ח).

ולע"ד נראה שהפירוש הוא אחר לגמרי, אנו מצפים לישועת ה' על עמו, ו"ציפית לישועה" שואלים כל אדם כמבואר בפ"ב דשבת (לא, א) ופרש"י לדברי הנביאים, וא"כ התפלה היא שיקרב קץ הגאולה, וע"ז אנו מתפללים ב"את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח" בכל יום ומסיימים "בא"י מצמיח קרן ישועה" שהקב"ה מצמיח, אם כי אין אנו רואים עתה, אך כמו שהצמח בעמקי האדמה מתפתח עד שמבצבץ כן גם הישועה מתקדמת. ודו"ק.

דף על הדף בבא מציעא דף מב עמוד א (הרב זוד אברהם מנדלבוים נ. 1956)

בגמ': לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמך.

וצריך באמת לדעת, למה חלה הברכה רק בדבר הסמוי מן העין, ולא בדבר הידוע לכל, ופירש רבינו בחיי (פר' כי תשא), 'וכדי להורות שהנסיים הנסתרים הם עם האדם בכל יום לכן ביארו לנו חז"ל מאמר אחד, הוא שאמרו, הנכנס למוד את גרנו אומר, יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתשלח ברכה בכרי הזה, ואם מדד ואחר כך ברך הרי זו תפילת שוא, שאין הברכה מצויה לא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי ולא בדבר השקול, אלא בדבר הסמוי מן העין, שנאמר (דברים כה, ח), יצו ה' אתך את הברכה באסמך בדבר הסמוי מן העין, כיוונו חכמים לומר בזה שהנסיים הנסתרים הם בכל יום ויום, ושהוא בדבר שאינו מנוי ומדוד, כי אם היתה הברכה חלה במנוי לא היה נס נסתר, אלא מפורסם, ואין כל

Praying for a Miracle

אדם זוכה לנס מפורסם, ועל מכוון זה אמר מדד ואחר כך ברח הרי זו תפילת שוא, שכיון שנמדד אי אפשר בזה נס נסתר, ועין הרע שולטת בעצם הדבר המדוד וכן בעצם הדבר השקול והמנוי, ומטעם זה צותה התורה שלא ימנו ישראל לגלגלותם אלא בשקלים, כדי שתהיה הברכה חלה עליהם בריבוי זרעם בנס נסתר, ושלא ישלוט בהם עין הרע השולטת בעצם הדבר המנוי, ומתוך שכל אחד ואחד מישראל יתן כופר נפשו מחצית השקל יודע מנינם בחשבון חצאי השקלים, ...

המהר"ל מפראג (נתיב העבודה פ"ג) ביאר לפי זה מה שאמרו חז"ל (כ"ב כ"ה ע"ב) "הרוצה להעשיר יצפין", יצפין מלשון צפון, ספון וטמון, שלא יהי הברכה בגלוי אלא סמוי מן העין, ואז יכול הברכה לחול.

שו"ת מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל - שאלה: האם מותר להתפלל לה' שיעשה נס באופן שאינו על פי דרך הטבע?

תשובה: הנה רצון ה' בדרך כלל שיתנהל עולמו על פי דרך הטבע, ..., ולכאורה לפי כל זה אין לאדם להתפלל על מעשה ניסים. ומרן הרב עובדיה יוסף שליט"א הקשה מכאן על דברי הרמ"א (בסימן קפז ובסימן תרפב) שכתב שמי ששכח להזכיר "על הנסים" בברכת המזון בחנוכה (שהדין הוא שאינו חוזר לברך) יאמר בסוף ברכת המזון, הרחמן הוא יעשה עמנו "נסים ונפלאות" כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתתיהו בן יוחנן וכו' ....., וקשה שהרי אמרו בגמרא אין מזכירין מעשה ניסים.

ויישב הקושיא בשם הגאון בכור שור (על מסכת שבת דף כא:) שכתב שמלחמת בית חשמונאי שנצחו את היוונים, אף על פי שבודאי היה זה בדרך נס, מכל מקום הנס היה על פי גדרי הטבע, שהרי יתכן הדבר שינצחו מעטים אמיצי לב את הרבים אף על פי טבע. ועל נס כזה מותר להתפלל שיעשה לנו השם יתברך נס כמותו. ועוד תירץ, שדוקא לאדם יחיד אין להתפלל על מעשה ניסים, אבל עבור כלל ישראל מותר להתפלל להשם אף על נסים ממש. ולפיכך אם נדון על פי מה שכתבנו כאן, התשובה לשאלתינו היא שמותר להתפלל עבור נס הנעשה על פי גדרי הטבע אף על פי שרחוק הדבר על פי הטבע שיעשה כן. וכן מותר להתפלל אף על נס גמור עבור כלל ישראל, אבל עבור אדם יחיד אין להתפלל על נס גמור.

הרב ישראל אליאך שליט"א

.... וקשה הרי ממה שיצחק התפלל מוכח ששייך להתפלל על נס, וכמו שהבאנו מכד הקמח, וצ"ע על ספר חסידים שכ' שאסור להתפלל שיעשה לו הקב"ה נס בשינוי העולם. (ויתכן דיש חילוק בין נס גלוי לנס שאינו גלוי, דמה שכ' בספר חסידים דאין להתפלל שיעשה לו הקב"ה נס, י"ל היינו שאין להתפלל שיעשה לו הקב"ה נס גלוי, אבל יצחק שהתפלל על רבקה, אמנם היא היתה עקרה, אבל דבר זה אינו גלוי לכל, ועל נס שאינו גלוי גם הספר חסידים י"ל שמודה שאפשר להתפלל).

ונראה ליישב, דהנה איתא בברכות (ס א) היתה אשתו מעוברת, ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר, הרי זו תפלת שוא, והקשו בגמ' מתפילת לאה שהתפללה כשהיתה מעוברת שאם זה זכר, לא תהיה אחותי רחל כאחת השפחות, מיד נהפכה לבת, שנאמר ותקרא את שמה דינה, ותירצו אין מזכירים מעשה ניסים.

וכתב שם בספר חפץ ה' וז"ל, טרח תנא למיתני זה, דאסור להתפלל לפני ה' תפילה דאי אפשר לקיימה לו ה', ולזה נמי קאמר בסמוך אין מזכירים מעשה ניסים, והיה לגמ' לומר מעשה ניסים הוה או מעשה ניסים שאני, אלא הכוונה לומר דאין לאדם לשאול מאת ה' דבר הטבע להפך לו סדר העולם, דכד מטית להתם ג"כ יתפלל לה' ב"ה שיהפך נחושת לזהב ומים לשמן, כהא דרבי חנינא בן דוסא דהפך חומץ לשמן, דלאו בני אדם הוו אלא יסודי עולם וצדיק מושל, ומתניתין דקתני דכולי עלמא ופשוט, עכ"ל. ומתבאר מדבריו כמו שכתב בספר חסידים שאין להתפלל שיעשה הקב"ה נס.

ועוד מבואר בדבריו, שצדיקים יכולים להתפלל שיעשה הקב"ה נס, ורמז להא דאיתא במועד קטן (טז ב), על הפסוק (שמואל ב כג) אמר אלוקי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם, מי מושל בי צדיק, שאני גוזר גזרה ומבטלה.....

וא"כ נראה ליישב מה שהקשינו על ספר חסידים שאין להתפלל שיעשה הקב"ה נס, והרי יצחק התפלל על רבקה, וי"ל דשאני צדיקים, וכל דבריו שאין להתפלל שיעשה הקב"ה נס אינו אלא על כל אדם, אבל צדיקים יכולים להתפלל שהקב"ה יעשה נס. (ויש לעיין ממה שהביא מתענית, ואולי שם מטעם שלא היה צורך).

... ובטעם הדבר, נראה להקדים, דהנה כ' בנפש החיים על ענין הבטחון וז"ל, וגם יגזור אומר ויקם לו לפעול ענינים ונסים נפלאים היפוך סדור כחות הטבעים, כיון שמשעבד ומדבק טוהר אמונת לבבו באמת בל תמוט רק לו יתברך לבד, ואצלו ית' הכל שוה כל רגע לפעול בסידור הטבע שקבע או היפוך סידור הטבע, כמו שמצינו ברבי חנינא בן דוסא שהיה גוזר אומר ופועל כפי רצונו בכל עת היפוך סדור הטבע כאמרו מי שאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידלוק, עכ"ל.

והנה דברי נפה"ח שם סובבים על מידת הבטחון, ומתבאר שהחומץ שדלק אצל רבי חנינא בן דוסא היה מכח מידת הבטחון. והנה הבאנו מחפץ ה' שצדיקים יכולים להתפלל שיהיה נס, כמו רבי חנינא בן דוסא, ומשמע שזה מכח תפילה, ובנפה"ח מבואר שזה מכח מידת הבטחון. ובפשוטו י"ל שאף שאצל ר"ח בן דוסא לא הוה תפילה, בכל זאת דימה החפץ ה' לעניין אם שייך לקוות שיעשה הקב"ה נס, ויותר נראה לבאר שאין כאן שני דברים חולקים, אלא הדברים משלימים זה את זה.

.....וא"כ מתבאר היטב, דרבי חנינא בן דוסא התפלל שהקב"ה יעשה נס שהחומץ ידלק, וכמו שכתב בחפץ ה' שהצדיקים יכולים להתפלל שהקב"ה יעשה נס, אלא שתפילתו היתה מכח הבטחון שהיה לו, ותפילה שבאה ממידת הבטחון מובטח שנענית, וזוהי כוונת נפה"ח שהביא את רבי חנינא בן דוסא במידת הבטחון.

.....והנה על מידת הבטחון הבאנו דברי נפה"ח שכתב וז"ל, כיון שמשעבד ומדבק טוהר אמונת לבבו באמת בל תמוט רק לו יתברך לבד, ואצלו ית' הכל שוה כל רגע לפעול בסידור הטבע שקבע או היפוך סידור הטבע, עכ"ל, והיינו שהדבוק במידת הבטחון אין אצלו הבדל בין טבע לנס.

ולפי' נראה לומר שהטעם שהצדיקים יכולים להתפלל שהקב"ה יעשה נס, כיון שאצל הצדיקים אין הבדל בין טבע לנס. ויתכן שהטעם שאין להתפלל שהקב"ה יעשה נס, כיון שהקב"ה ברא את העולם והנהיג בו הנהגה של טבע, ואין לבקש ממנו שישינה את הטבע, כיון שרצונו בהנהגה של טבע, אבל אצל הצדיקים שאין הבדל בין טבע לנס, א"כ כמו שמתפלל על דבר שבטבע כך מתפלל על נס, וכלשונו של נפה"ח שהבאנו, כיון שמשעבד ומדבק טוהר אמונת לבבו באמת בל תמוט רק לו יתברך לבד, ואצלו ית' הכל שוה כל רגע לפעול בסידור הטבע שקבע או היפוך סידור הטבע.....